

Florentina Sâmișăian
Sofia Dobra
Monica Halasz
Anca Davidoiu-Roman

Limba și literatura română

Clasa a V-a

Unități de învățare și competențe specifice vizate	Lectură	Interculturalitate	Comunicare orală
Unitatea I Despre mine. Selfie 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.4, 3.1, 3.3, 4.2, 4.3, 5.1.	L1. Textul literar. <i>Prietenul meu</i> de Ioana Pârvulescu / 10 L2. Trăsături ale textului literar (actualizare) / 13 L3. Cuvântul-cheie. Tema. Planul simplu de idei / 15 L4. Semnificațiile textului / 16 L5. Textul nonliterar / 17 L6. Noi pagini – alte idei / 18 Recapitulare și evaluare 38 – 40	L7. Identitatea personală. Emoțiile / 20	L8. Exprimarea adecvată a emoțiilor. Roluri în comunicare / 24
Unitatea II De-a ce mă joc 1.1, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 2.5, 3.3, 3.4, 4.1, 4.4, 5.1.	L1. Textul narativ literar. <i>Vizită...</i> de I.L. Caragiale / 42 L2. Timp, spațiu și acțiune / 45 L3. Planul dezvoltat de idei / 47 L4. Personajele / 48 L5. Semnificațiile textului / 50 L6. Noi pagini – alte idei / 51 Recapitulare și evaluare 76 – 78	L7. Diversitate culturală: jocuri de ieri și de azi / 53 Proiect individual: <i>Jocuri fără vârstă</i> / 55	L8. Schimburi de replici în dialog / 56 L9. Reguli de acces la cuvânt / 58
Unitatea III Pe strada mea 1.3, 1.4, 2.1, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 4.2, 4.4, 4.5, 5.1.	L1. Textul descriptiv literar. <i>O stradă cu sentimente</i> de Ana Blandiana / 80 L2. Textul descriptiv literar. Personificarea / 82 L3. Semnificațiile textului / 84 L4. Noi pagini – alte idei / 85 L5. Textul descriptiv nonliterar. <i>Persana – un ghem pufos cu o personalitate încântătoare</i> / 87 Recapitulare și evaluare 104 – 106	L6. Tradiții: sărbătorile de iarnă / 90 Proiect de grup: <i>În așteptarea Crăciunului</i> / 91	L7. Ascultarea activă / 92
Unitatea IV Vreau să salvez lumea 1.1, 1.4, 2.1, 2.2, 2.5, 3.4, 4.1, 4.4, 4.5, 5.1, 5.2.	L1. Textul narativ literar. <i>Tezeu și Minotaurul</i> de Florin Bican / 108 L2. Timp, spațiu și acțiune / 110 L3. Personajele / 112 L4. Semnificațiile textului / 114 L5. Comparația / 115 L6. Textul multimodal. Banda desenată / 116 L7. Textul explicativ (aplicativ) / 119 L8. Noi pagini – alte idei / 120 Recapitulare și evaluare 136 – 138	L9. Modele comportamentale eroice de-a lungul timpului / 122	L10. Atitudini comunicative. Acte de limbaj: a întreba, a solicita, a felicita / 124
Unitatea V Călătoresc prin basme 1.2, 1.3, 2.1, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 4.2, 4.3, 5.2.	L1. Textul narativ literar. <i>Zâna Munților</i> , basm cules de Petre Ispirescu / 140 L2. Acțiunea. Timpul și spațiul / 144 L3. Personajele / 146 L4. Semnificațiile textului / 148 L5. Noi pagini – alte idei / 149 Recapitulare și evaluare 164 – 166	L6. Diversitate culturală și lingvistică / 151 Proiect de grup: <i>Itinerar multicultural</i> / 153	L7. Elemente paraverbale și nonverbale în prezentarea orală / 155 L8. Acte de limbaj: a promite, a declara / 157
Unitatea VI Din carte spre departe 1.4, 2.1, 2.4, 2.5, 3.2, 3.4, 4.1, 4.3, 4.5, 5.2.	L1. Textul narativ nonliterar. <i>Jurnal de călătorie</i> / 168 L2. Trăsături ale textului narativ nonliterar / 171 L3. Semnificațiile textului / 172 L4. Noi pagini – alte idei / 174 Recapitulare și evaluare 189 – 191	L5. Carte românească de învățătură: de la prima carte tipărită la cartea digitală / 176 L6. Identitate națională / 178 Proiect de grup: <i>Imagini ale domnitorului</i> / 180	L7. Acte de limbaj: a explica, a recomanda, a afirma / 183

Competențe generale și specifice

Limbă română

Redactare

- L9. Propoziția. Tipuri de propoziții / 24
- L10. Cuvântul și dicționarul / 26
- L11. Sinonimele. Antonimele / 28
- L12. Câmpul lexical / 30
- L13. Tipurile de sunete / 32
- L14. Silaba. Accentul / 34

- L15. Etapele scrierii. Relatarea unor experiențe personale / 36

- L10. Verbul. Predicatul verbal / 60
- L11. Modul indicativ. Prezentul / 62
- L12. Imperfectul / 64
- L13. Verbul auxiliar *a avea*. Participiul. Perfectul compus / 66
- L14. Perfectul simplu și mai-mult-ca-perfectul / 68
- L15. Viitorul. Verbele auxiliare *a vrea* și *a fi* / 70
- L16. Modul imperativ / 72

- L17. Textul narativ ficțional / 74

- L8. Substantivul / 94
- L9. Articolul / 96
- L10. Posibilități combinatorii ale substantivului. Prepoziția / 98
- L11. Substantivul subiect. Acordul predicatului cu subiectul / 100

- L12. Descrierea unui obiect / 102

- L11. Pronumele. Pronumele personal / 126
- L12. Pronumele personal de politețe / 128
- L13. Adjectivul. Articolul demonstrativ / 130
- L14. Gradele de comparație ale adjectivului / 132

- L15. Descrierea unei persoane. Autoportretul / 134

- L9. Numeralul. Numeralul cardinal / 158
- L10. Numeralul ordinal. Numeralul – aspecte normative / 160

- L11. Descrierea unei ființe imaginare / 162

- L8. Enunțul. Tipuri de enunț / 185

- L9. Prezentarea textului: inserarea unor desene, grafice, fotografii, scheme / 187

1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare, prin receptarea și producerea textului oral

- 1.1. Identificarea temei, a unor informații esențiale și de detaliu, a intențiilor de comunicare explicite și/sau a comportamentelor care exprimă emoții din texte narative, monologate sau dialogate
- 1.2. Prezentarea orală, pe baza unor repere date de profesor, a unor informații și a unor idei, exprimând opinii, emoții și sentimente prin participarea la discuții pe teme familiare, de interes sau pornind de la textele ascultate/citite
- 1.3. Identificarea unor elemente paraverbale și non-verbale, în funcție de situația de comunicare
- 1.4. Realizarea unei interacțiuni verbale cu doi interlocutori, folosind strategii simple de ascultare activă și manifestând un comportament comunicativ politicos față de interlocutor(i)

2. Receptarea textului scris de diverse tipuri

- 2.1. Identificarea informațiilor importante din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimediale
- 2.2. Identificarea temei și a ideilor principale și secundare din texte diverse
- 2.3. Formularea unui răspuns personal și/sau a unui răspuns creativ pe marginea unor texte de diferite tipuri, pe teme familiare
- 2.4. Manifestarea interesului și focalizarea atenției în timpul lecturii unor texte pe teme familiare
- 2.5. Observarea comportamentelor și a atitudinilor de lectură, identificând aspectele care necesită îmbunătățire

3. Redactarea textului scris de diverse tipuri

- 3.1. Redactarea unui text scurt pe teme familiare, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate
- 3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unui text simplu, pe o temă familiară, cu integrarea unor imagini, desene, scheme
- 3.3. Analizarea constantă a propriului scris/a unor texte diverse din punctul de vedere al corectitudinii, al lizibilității, al coerenței și al clarității
- 3.4. Observarea atitudinilor manifestate în procesul redactării unui text, identificând aspectele care necesită îmbunătățire

4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise

- 4.1. Utilizarea achizițiilor sintactice și morfologice de bază ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea corectă a intențiilor comunicative
- 4.2. Aplicarea achizițiilor lexicale și semantice de bază, în procesul de înțelegere și de exprimare corectă a intențiilor comunicative
- 4.3. Monitorizarea propriei pronunții și scrieri și a pronunției și scrierii celorlalți, valorificând achizițiile fonetice de bază
- 4.4. Respectarea normelor ortografice și ortoepice în utilizarea structurilor fonetice, lexicale și sintactico-morfologice în interacțiunea verbală
- 4.5. Utilizarea competenței lingvistice în corelație cu gândirea logică/analogică, în procesul de învățare pe tot parcursul vieții

5. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional

- 5.1. Asocierea unor experiențe proprii de viață și de lectură cu acelea provenind din alte culturi
- 5.2. Identificarea unor valori culturale promovate în textele autorilor români din diferite perioade istorice

Lecția 1. Textul literar

 Pentru început

- 1 Unele cuvinte pe care le folosești există de mult timp, altele, în schimb, sunt noi sau foarte noi. De exemplu, *selfie*. În 2013, Dicționarele Oxford au numit *selfie* cuvântul anului. Tu cât de des folosești acest termen?
- 2 Imaginile de mai jos surprind persoane care își fac selfie-uri. De ce crezi că au ales copiii din imagini să facă aceste fotografii ori să apară în ele?

- 3 Ai vreun selfie cu unul dintre prietenii tăi? Amintește-ți când și de ce ai făcut fotografia și prezintă oral ce ai simțit în acel moment.
- 4 Ascultă textul alăturat în lectura profesorului.

Ioana Pârvulescu (n. 1960)

Este scriitoare, publicistă, traducătoare și predă literatură română la Facultatea de Litere din București.

A scris cărți despre epoci trecute în care i-ar fi plăcut să trăiască, despre personaje feminine din literatura română sau despre opera

lui I.L. Caragiale. De asemenea, a scris poezie și romane.

În romanul *Inocenții*, personajul principal este o fetiță care descoperă lumea cu nesfârșită mirare. Ioana Pârvulescu este prezentă cu texte și în câteva antologii dedicate copiilor.

Povestirea *Prietenul meu* a fost scrisă pentru elevii clasei a V-a care vor învăța după acest manual.

 Text de bază

Prietenul meu

de Ioana Pârvulescu

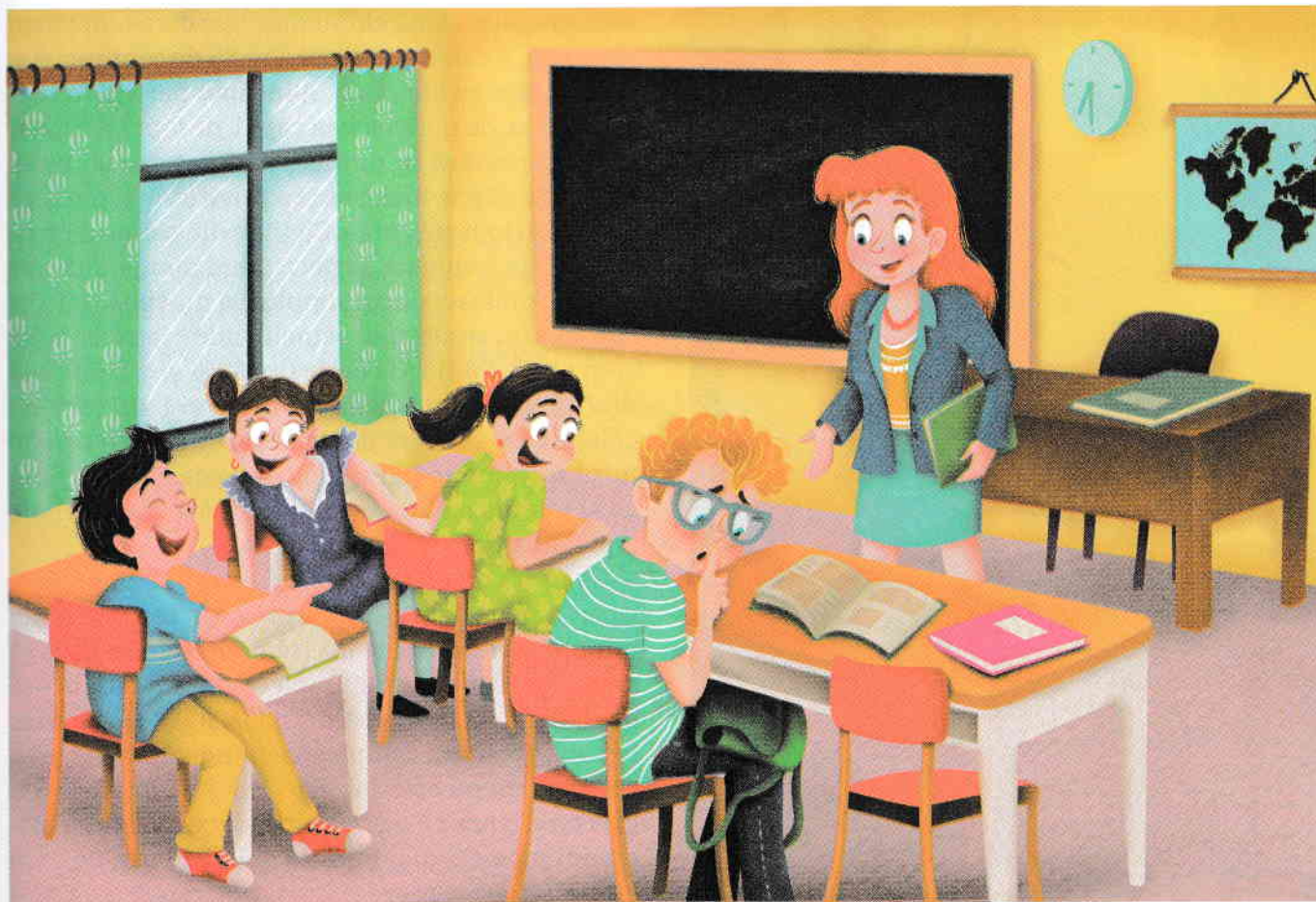
Nu știu dacă ați observat și voi: e câte o zi care pornește prost și-apoi te zgâlțâie întruna, ca o mașină condusă de un șofer începător pe un drum cu gropi. Așa a fost marța în care urma să dăm teza la matematică. Prima teză din viața mea. Nu-mi făceam griji, pentru că – nu vreau să mă credeți un lăudăros – sunt cel mai bun din clasă la matematică. Ia întrebați-mă care e suma dintre produsul și câțul numerelor 27 și 9 și vă spun într-o clipă. Am deja rezultatul. Dar mai bine vă las pe voi să socotiți, ca să vă mai antrenați pentru teza voastră, dacă sunteți cumva tot într-a V-a.

În schimb, la română am mereu probleme. Bunica le repetă adesea vecinilor noștri: „Bogdan – ăsta sunt eu – e foarte bun la matematică, iar Claudia la română.” Claudia e sora mea și e într-a VIII-a. E genul de fată care vorbește cu florile, cu păsările, chiar cu norii, dar e cam neîndemânică atunci când are de-a face cu oamenii. Eu n-am vorbit niciodată cu vreo floare, ce să mai spun de norii cei schimbători, în care soră-mea vede fel de fel de ciudățenii: cai de mare, canguri, farfurii zburătoare cu extraterestri cu tot. În rest, semănăm bine, avem ochi verzi, gene lungi (gene de fată, cum mi se spune mereu), păr castaniu ondulat, doar că eu am o șuviță pe frunte, pe când ea are părul dat pe spate și prins într-o coadă cu elastice în culori fosforescente. Claudia n-are niciodată probleme cu literatura, i se pare o joacă, așa că uneori o rog pe ea să-mi facă tema, că nu i-ar lua mai mult de zece minute. Până acum n-am reușit s-o conving nici măcar o dată, habar n-am de ce.

Tocmai pentru ziua aceea de marți, aveam de făcut o compunere cu titlul „Prietenul meu cel mai bun”. Profesorii de română dau mereu teme despre prieteni și prietenie. Oare de ce? Mi-am făcut singur-singurel compunerea, care mi-a ieșit cam scurtă, mai exact de trei fraze, și cam seacă, dacă înțelegeți ce vreau să spun, însă apoi mi-a venit o idee genială. Adică așa mi se părea mie, că e o idee genială, deși Claudia a spus îngrozită:

– E o nebunie, nu cumva să îndrăznești!

Dar eu – vă rog să nu mă credeți iarăși lăudăros – sunt îndrăzneț, pe când Claudia, cum spune și tata, e cam fricoasă. Am preferat să n-o iau în seamă.

Cum spuneam, ghinioanele au început din zori: m-am trezit mai târziu decât oricând și apoi mi-am căutat zece minute ochelarii, pe care mereu îi las pe unde se nimerește. Ei, da, am ochelari, sper că nu vă deranjează asta, toată lumea îmi spune că-mi stau bine. Ca să nu întârzii, n-am mai mâncat și am luat-o la fugă în viteză a patra. Afară ploua teribil, ceea ce complica planul meu despre care o să aflați un pic mai târziu. Știu că vă pun răbdarea la încercare, dar profesorii noștri spun mereu că răbdarea e o calitate esențială în viață și că trebuie să ne-o educăm de mici. Eram la un stop, la trecerea de pietoni. Un șofer care probabil că nu-și educase îndeajuns răbdarea în copilărie a țâșnit ca din pușcă, iar apa din rigolă¹ m-a stropit de sus până jos, de arătam ca un personaj din filmul *101 dalmațieni*. Așa am ajuns la școală, unde toată lumea vorbea despre teză, iar pe mine colegii mă invidiau că n-am emoții. Nu știa nimeni că aveam și eu temerile mele, cred că mai mari decât ale lor, iar acestea erau legate de ora de română și de ideea mea genială. Dar așa sunt de obicei oamenii, te judecă superficial, n-au ochi și ochelari cu care să-ți vadă și sufletul. Mi-am pus cu mare grijă rucsacul în bancă și, din fericire, nu s-a uitat nimeni la el. Deocamdată planul meu mergea bine.

¹ rigolă (s. f.) – șanț mic de-a lungul străzii, între carosabil și trotuar.

A început prima oră, de istorie, după care urma româna, apoi matematica. Nimeni nu putea fi atent, clasa foșnea și fremăta ca o pădure când se apropie furtuna. Doamna profesoară era oricum destul de necăjită că răspundeam anapoda, dar abia când s-a întors spre tablă, ca să scrie, s-a petrecut nenorocirea: banca cea mai apropiată de ușă, pe care o împart cu prietenul meu Adi, a început să latre. Doamna s-a întors și ne-a fulgerat pe amândoi cu privirea. Nu știu de ce i s-a părut că vinovatul e Adi.

– Popescu Adrian, a spus ea, de când ai înlocuit vorbirea articulată cu lătratul? Ieși, te rog, din clasă, până îți trece.

Toată clasa (mai puțin eu) a izbucnit într-un râs nebunesc. Spaimetele legate de teză se descătușau acum și se topeau în râsul colegilor mei. Adi, pe care încă din ajun îl pusesem la curent cu planul meu, s-a făcut mai întâi roșu ca focul, apoi alb ca zăpada. Aproape că i-au dat lacrimile, a dat să spună ceva, dar a strâns din dinți și s-a îndreptat încet-încet spre ușă, cu capul în pământ. De acolo mi-a aruncat o singură privire, dar atât de puternică, încât mi-am plecat și eu ochii. Oare ce-o fi cu uitatul ăsta în pământ? M-am uitat în pământ, dar tot n-am spus nimic.

Cinci minute, care mi s-au părut lungi cât cinci ore, m-am frământat, apoi, brusc, mâna stângă mi-a țâșnit singură în sus, deși doamna profesoară

nu pusese nicio întrebare, ne vorbea despre criza Imperiului Roman. Eu însă trebuia să-mi rezolv criza proprie. M-am ridicat și am spus, hodoronc-tronc:

– Vinovatul e în banca mea și, ca să vă spun adevărul, vinovatul sunt numai eu. L-am adus cu mine ca să ilustrez compunerea „Prietenul meu cel mai bun”, de la română, care mi-a ieșit prea scurtă. El a lătrat.

Și l-am scos pe Joi. Așa-l cheamă, pentru că l-am primit într-o joi. Claudia îi scrie uneori numele Joy, adică „bucurie”. Clasa a făcut, ca un singur om, uuaaa!, iar Joi a început să latre ca atunci când o vede pe Lala, mâța vecinilor noștri. Toată lumea rămăsese cu gura căscată. Nici nu mă mir: Joi e cel

mai simpatic câine chihuahua¹ pe care l-ați văzut vreodată. E cafeniu, delicat, are 35 de centimetri și puțin peste un kilogram. A încăput perfect în rucsacul meu, de unde-și ițea capul, de fapt un căpșor ca de căprioară în miniatură. E tot numai ochi: două bile negre, lucioase și o privire vie și mândră cu care îți topește inima. Codița e din cartea de geometrie: un semicerc perfect. Când merge, zici că-i un fulg: plutește pur și simplu! Să nu-l enervați, vă rog, că are „sindromul câinelui mic”: latră, mârâie și-și arată colții... de lapte (încă nu și-a schimbat dinții!). L-am luat pe Joi în brațe și l-am ferit de colegii care săriseră din bănci și se strânseseră în jurul meu într-o hărmălaie de nedescris, în timp ce el mârâia ca un urs și-și tot arăta dințișorii de lapte. Doamna profesoară a râs.

Ce să vă mai spun? Joi a fost eroul zilei. I-am cerut iertare lui Adi. Supărarea i-a trecut în cinci minute, tot atâtea câte mă frământasem eu dacă să spun adevărul sau nu. După ce mi-am citit la ora de română compunerea, am constatat două lucruri. Primul, greșisem complet portretul: prietenul meu cel mai bun nu este Joi, este Adi. Am spus asta cu glas tare, iar după ore mi-am făcut un selfie cu prietenul meu cel mai bun. Al doilea lucru, pe care cred că l-ați remarcat deja: am reușit aici să-l descriu pe Joi în mai mult de trei fraze seci și am făcut-o aproape la fel de bine ca sora mea cea talentată la română (of, poate că sunt totuși cam lăudăros). La teza de mate am luat zece, deși eram cu gândul la Joi, care fusese dus în cancelarie. „Să nu se mai repete!”, mi-a spus domnul diriginte cu o voce severă, sub care am ghicit un zâmbet. Ajuns acasă, am simțit nevoia să-mi fac un selfie și cu Joi, prietenul meu al doilea cel mai bun, care-și ținea codița-semicerc în sus, semn de bucurie și de mare mândrie.

Până la urmă n-a fost o zi chiar așa de rea, nu-i așa?

¹ *chihuahua* [pronunțat *ci-ua-ua*] (s. m.) – rasă de câini de origine controversată (mexicano-chineză, mediteraneeană, chineză), cu siluetă zveltă și de mici dimensiuni.

Impresii după prima lectură

1 Împarte foaia de caiet în patru cadrane și completează-le după modelul dat.

Mi-a plăcut textul pentru că ...

Nu mi-a plăcut în text că ...

Nu am înțeles din text ...

Textul mi-a amintit de ...

2 Formulează o întrebare cu privire la text pe care ai dori să i-o adresezi scriitoarei Ioana Pârvulescu.

Lecția 2. Trăsături ale textului literar (actualizare)

Textul literar

Explorare

- 1 Din povestirea *Prietenul meu* de Ioana Pârvulescu reiese ideea că prietenii unui copil pot fi atât persoane, cât și necuvântătoare. Pe lângă idei, în text sunt exprimate și emoții și sentimente. Numește un sentiment la care se face referire în text.
- 2 Universul imaginat de Ioana Pârvulescu este apropiat sau depărtat de realitate? Motivează-ți răspunsul.
- 3 În text se spune că, în timpul orei de istorie, „clasa foșnea și fremăta ca o pădure”. Ce înțeles au verbele *a foșni* și *a fremăta* în acest fragment?
- 4 Precizează ce sens au verbele *a zgâlțâi*, *a vorbi* și *a lătra* în următoarele fragmente:
  - a „e câte o zi care pornește prost și-apoi te *zgâlțâie* întruna, ca o mașină condusă de un șofer începător pe un drum cu gropi”;
  - b „E genul de fată care *vorbește* cu florile, cu păsările, chiar cu norii”;
  - c „banca cea mai apropiată de ușă, pe care o împart cu prietenul meu Adi, a început să *latre*”.
- 5 Gândește-te la ce fac personajele din povestirea *Prietenul meu* de Ioana Pârvulescu. Care este cel mai amuzant moment prezentat în text? Mimează-l în fața colegilor, astfel încât aceștia să poată ghici la ce te referi.

Repere

Textul literar prezintă o lume imaginară și transmite idei, dar mai ales emoții și sentimente, într-un limbaj expresiv. Lumea imaginară a textului literar poate fi mai apropiată sau mai îndepărtată de lumea reală.

Înțelegerea textului

Explorare

- 1 Alege personajul principal dintre cele prezentate în imaginile de mai jos și notează trei informații importante pe care le-ai reținut despre acesta.

- 2 Realizează, în caiet, harta relațiilor dintre personajele din desenele de la exercițiul anterior.
- 3 Cum se comportă Adi față de prietenul său?
- 4 Transcrie, din text, două cuvinte referitoare la timpul în care se petrec întâmplările povestite.
- 5 Acțiunea se desfășoară în trei locuri diferite. Identifică-le și notează în caiet cuvintele sau grupurile de cuvinte care denumesc aceste locuri.

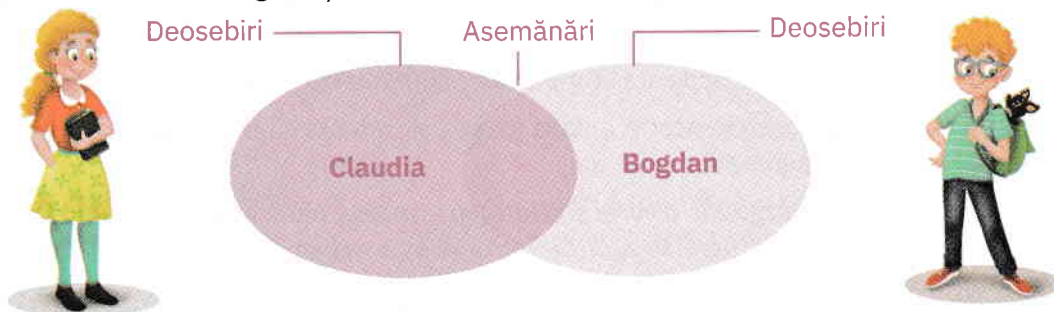
Repere

Pentru a înțelege un text literar în care se relatează o întâmplare, cititorul trebuie să răspundă la câteva întrebări:

- Cine sunt personajele?
- Când se petrec evenimentele?
- Ce fac personajele?
- Unde se petrec evenimentele?

Aplicații

- 1 În ce moment al zilei se desfășoară întâmplările? Precizează ce anume te-a ajutat să-l identifici.
- 2 Lucrați în perechi. În text se face referire la câțiva dintre membrii familiei personajului principal. Identificați-i și notați în dreptul lor câte o trăsătură morală ce reiese din ceea ce fac sau spun aceștia.
- 3 Lucrați în grupe de câte patru elevi. Desenați diagrama de mai jos pe o coală albă și completați-o cu asemănările și deosebirile dintre Bogdan și Claudia. Prezentați în fața clasei posterul vostru.

- 4 Bogdan mărturisește că are doi prieteni. Cine sunt aceștia?
- 5 La un moment dat, povestitorul afirmă că arată ca un personaj din filmul *101 dalmațieni*. Ce a vrut să sublinieze Bogdan în acest fel?
- 6 Din ce cauză elevii din clasa a V-a nu erau atenți la ora de istorie și răspundeau anapoda?
- 7 Cine sunt cei care știau de intenția lui Bogdan de a-l lua pe Joi la școală?
- 8 Atunci când profesoara îi cere lui Adi să iasă din clasă, atât el, cât și Bogdan privesc în pământ. Care crezi că este starea sufletească a celor doi copii?
- 9 **Joc. E rândul meu să-ți spun ce s-a întâmplat!** Lucrați în perechi. Așezați-vă față în față. Unul dintre voi va începe să povestească întâmplările din text. La un moment dat, celălalt îl va întrerupe, anunțând: „E rândul meu să-ți spun ce s-a întâmplat!” și va continua să povestească. Jocul durează cinci minute.

Provocări

Joc. Pălăriile gânditoare. Aveți nevoie de șase pălării sau șepcuțe de culori diferite: albastră, albă, roșie, neagră, galbenă, verde. Elevul care va purta pălăria/șepcuța albastră va fi coordonatorul discuției. Acesta va adresa câte o întrebare celorlalți cinci, referitoare la personajul principal din textul *Prietenul meu* de Ioana Pârvulescu, în funcție de culoarea șepcuței pe care o poartă fiecare și de rolul pe care îl are, conform precizărilor de mai jos:

Coordonează discuția.

Îl apără pe Bogdan.

Povestește pe scurt și neutru ce a făcut Bogdan.

Explică în ce constă ingeniozitatea lui Bogdan.

Prezintă sentimentele/emoțiile pe care le-a trăit Bogdan.

Îl acuză pe Bogdan pentru fapta sa.

Portofoliu

Cu ajutorul materialelor pe care îți propunem să le realizezi la rubrica *Portofoliu*, îți vei putea urmări progresul din acest an școlar la disciplina limba și literatura română.

- 1 Realizează câte o fișă de identitate pentru fiecare dintre personajele Bogdan, Claudia și Adi. Notează în partea din stânga, sus numele personajului, apoi, în spațiul din dreapta, desenează-i portretul. În partea de jos precizează statutul fiecăruia și două trăsături.
- 2 Realizează o fișă asemănătoare și pentru Joi.

Lecția 3. Cuvântul-cheie. Tema. Planul simplu de idei

Cuvântul-cheie. Tema

Explorare

- Joc.** Gândește-te, timp de un minut, la o întrebuintare cât mai neobișnuită a unei chei. Fiecare dintre voi va preciza cel puțin o întrebuintare.
- Lucrați în perechi. Delimitați în fragmente logice povestirea *Prietenul meu* de Ioana Pârvulescu.
- Lucrați în grupe de câte 4-6 elevi. Prezentați, în cadrul grupului, delimitarea făcută în perechi. Decideți care este cea mai bună delimitare.
- Alege pentru fiecare fragment delimitat substantivul care numește aspectul său cel mai important.

- Care dintre substantivele *familia*, *prietenia*, *școala* ți se pare că poate fi cuvântul-cheie pentru întregul text, concentrând ideea centrală a acestuia? Motivează alegerea făcută.

Repere

Cuvântul-cheie reprezintă un substantiv sau un grup de cuvinte care numește aspectul cel mai important dintr-un fragment. Într-un text pot fi identificate, de regulă, mai multe cuvinte-cheie.

Tema unui text oral sau scris este ideea centrală dezvoltată în cadrul acestuia. Pentru numirea temei se folosește un substantiv. Printre temele literare frecvent întâlnite se numără: călătoria, copilăria, dragostea, familia, natura, prietenia, școala. Uneori, titlul textului poate anticipa tema acestuia.

Planul simplu de idei (actualizare)

Explorare

- Lucrați în grupele stabilite și formulați ideile principale pentru fiecare fragment delimitat, după model.

Delimitarea textului	Cuvântul-cheie	Ideea principală
„Nu știu [...] nu cumva să îndrăznești!”	marți	Marți a fost o zi dificilă.

- Pe baza tabelului completat, redactați planul simplu de idei al povestirii.
- Turul galeriei.** Transcrieți pe un poster planul simplu pe care l-ați realizat și afișați produsul. Comparați planurile simple redactate de toate grupele și discutați diferențele.

Repere

Ideea principală este comunicarea prin care se transmite informația esențială dintr-un fragment de text. Ideea principală poate fi exprimată direct în text sau poate fi desprinsă prin punerea în legătură a unor informații conținute de text.

Pentru a formula ideea principală a unui fragment, se identifică mai întâi cuvântul-cheie, se adaugă acestuia un predicat, apoi alte cuvinte, care împreună să răspundă la întrebarea *Despre ce/cine este vorba în fragmentul delimitat?*

Planul simplu de idei cuprinde toate ideile principale ale textului, înlănțuite în ordinea apariției lor în text. Identificarea și formularea ideilor principale ajută la înțelegerea textului.